

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

175. An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonij, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solùm reddere, sed etiam petere debitum? Et notatur quod coniux non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

gem, qui tali dubio contraxit, nullo modo posse debitum petere, teneri tamen reddere alteri bona fide possidenti. Verum si uterque coniux mala fide contraxit, neutrum posse petere, nec reddere, docet Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 10. num. 102. & alij *vbi supra*. Ratio est clara, quia neutri suffragatur possessio mala fide incepta. At si curiosus lector inquirat, quid dicendum in tali casu, si coniuges habeant rationes probabiles matrimonium valere, quamvis probabilis iudicet matrimonium non tenere? posse in tali casu reddere, & petere debitum, affirmat Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 42. n. 8. Negat verò mordicus Merolla tom. 1. disp. 3. cap. 3. corollar. 12. difficult. 2. num. 168. Sed utraque opinio est probabilis.

7. Et tandem pro coronide huius resolutionis, quaeritur utrum dubitans de valore matrimonij à se bona fide contracti, quia dubitat de seruitute alterius, possit ac teneatur reddere debitum? Respondeo affirmatiuè cum Hurtado *tract. de matrim. disp. 10. diff. 9. num. 42. vbi sic ait*. Teneatur coniux debitum reddere, quamuis sit dubius de valore matrimonij, quia dubitat an contraxerit cum mancipio ignorata seruitute; quia ex vna parte non reddendo se exponit periculo iniustitiæ contra mancipium, & ex altera reddendo nullum patitur detrimentum, quo excusari possit à reddendo, quia ex eo quod accedat ad mancipium affectu maritali, ut teneatur accedere, non reualidat matrimonium præcedens, quia non accedit intendendo de nouo contrahere si fortè fuit nullum, quod erat necessarium ad reualidationem, sed tantum accedit ut soluat debitum si fortè debeat, ne se exponat periculo iniustitiæ. Ita Hurtado, & ante illum Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 43. num. 8. & alij penes ipsum, quicquid asserat Nauarr. Angles & alij, quos refert Sanchez num. 2.

8. Non desinam etiam hic adnotare mirabilem opinionem Ioannis Salas in 1. 2. tract. 8. disp. unica, sect. 22. num. 218. vbi asserit coniugem qui bona fide contraxit, si postea non dubitet dubio suspensionis, sed potius opinetur matrimonium esse nullum, non solum posse reddere, sed etiam petere debitum; sed tu ne discedas à contraria sententia, quam tuetur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 44. quo ad petitionem debiti.

RESOL. CLXXV.

An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonij, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum?

Et notatur, quod coniux non tenetur regulariter credere alteri asserenti etiam sub iuramento se non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeo dubio deposito potest petere debitum?

Et quid, si adsint alie sufficientes circumstantiæ, & coniectura, &c. an tunc nec reddere, nec petere possit debitum? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 294. alias 295.

Sup. hoc in Ref. præterita, & lege doctrinam alterius Ref. eius primæ not.

§. I. Negatiuam sententiam docet Rebellen par. 2. lib. 2. quest. 16. sect. 2. num. 11. Gutierrez de matrim. cap. 49. num. 28. & alij, quia canones absolute decernunt non esse petendum debitum cum dubio absque illa distinctione diligentia, antea, vel post adhibita; quæ etsi in tali dubio locum haberet, necessariò fuerat adhibenda, tanquam ad rem magis pertinens, quam distinctio de credulitate à Pontifice in canone adducta. Deinde vbi iura non distinguunt, nec nos distinguere debemus; hæc sententia est probabilis.

2. Sed magis probabilem contrariam æstimo, quam tuerent Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez tom. 1. lib. 2. disp. 41. num. 46. & 47. quibus ego addo Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 10. conel. 4. n. 103. Filiuc. tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 9. num. 347. Valent. tom. 4. disp. 10. quest. 6. punct. 1. Reginalda in praxi tom. 2. lib. 3. cap. 39. num. 299. Et ratio est, quia possessor bonæ fidei, si dubitat rem esse alienam, & factò sufficienti examini e nequit dubium vincere, potest non tantum rem retinere, sed etiam illa vii ego coniux dubitans si præmiserit sufficientes exames, & adhuc dubius maneat, poterit uti matrimonio, & reddendo, & etiam petendo. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Villalobos in sum. tom. 1. tract. 10. conel. 2.

3. Notandum est tamen etiam hic, quod coniux non tenetur regulariter reddere alteri asserenti etiam sub iuramento, se vel non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, ac adeo dubio deposito potest petere debitum. Ita Doctores citati, nisi adsint alie sufficientes circumstantiæ, & coniectura, ut asserentis probitas, &c. nam tunc nec reddere, nec petere potest.

RESOL. CLXXVI.

An femina, que contraxit matrimonium cum impedi- mento dirimente, si hoc postea sciat, teneatur reddere debitum in tempore, quo peti dispensum, & adstet periculum vite?

Et quid, si uirque id sciat, curissime quaeritur? Et notatur, quod in casu prædicto, si ad Pontificem non pateat accessus ex inopia, vel ex alia iusta causa, potest Episcopus in dictis impedimentis dispensare? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 48.

§. 1. Casus hic frequenter in praxi potest occidere, & faxit Deus, quòd in illo pœssim non peccetur mortaliter, nam Doctores communitè asserunt in tali casu feminam non posse reddere debitum, & ita docet Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. diff. 1. §. 1. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 10. n. 96. Gutierrez de matrim. cap. 50. n. 4. Bonacina de matrim. quest. 4. punct. 4. num. 17. Barbosa in collectan. tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 4. n. 3. Petrus Ochaguita de Sacram. tract. 2. de matrim. quest. 11. conel. 1. n. 2. Ioseph de la Cruz in director. conscient. part. 2. de matrim. quest. 3. dub. 1. conel. 2. & alij, quos citat & sequitur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 39. n. 6. vnde postea ipse num. 8. sic asserit. Ex his inferitur tanquam certissimum tenendum esse, coniugem nullitatis matrimonij conscientiam ob impedimentum dirimens, siue diuino, siue humano iure, in nullo casu posse reddere debitum viro ignoranti, licet vitæ periculum ipsa subeat. Ita ille, & ratio est clara, quia si contrarium diceretur, sequeretur fornicationem aliquando esse licitam, videlicet propter famæ, vel vitæ periculum; sed hoc dicere est erroneum, cum fornicatio sit intrinsecè mala; ergo in tali casu etiam cum vitæ periculo non est reddendum debitum, quia qui in tali casu reddidit debitum, certò scit matrimonium esse nullum; ergo certò scit fornicari; ergo si liceret in tali casu reddere debitum, liceret subinde fornicari, & ita hæc sententia determinatur in cap. inquisitum, de sentent. excommunicat.

2. Addunt tamen aliqui, teste Villalobos *vbi supra* num. 4. Que si la muger sabe el impedimento, y no puede ausentarse que puede cohabitar con animo de negar el debito, y resistir quanto pudiere, y si no confiente, ni coopera con su cuerpo, si no sola padege y permite que el marido trate con ella siendo forçada y callando, que esta segura en conciencia.